

Кечеджі О.В.

старший викладач,

Приазовський державний технічний університет

**ТИПОЛОГІЯ ГАЛУЗЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ІНШОМОВНИХ МОРФЕМ
(НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)**

Розвиток суспільства – це розвиток всіх складових його культур, а зокрема, і всіх мов. Як зауважують науковці, контакти відбуваються у всіх сферах повсякденного життя, а саме – політиці, економіці, мистецтві, що, в свою чергу, призводить до значних змін в укладі життя, світогляді, а також й у мові завдяки появі в її вокабулярі нових лексичних одиниць, які відбивають ці зміни. Ми погоджуємося із зазначеною класифікацією актуальних галузей функціонування інновацій, однак вважаємо доречним додати: Європейський союз, наукову галузь, питання людського здоров'я та кулінарію. Лексичні інновації з'являються завдяки запозиченій лексиці та словотвору за участю як власномовних так й іншомовних лексем деякі з яких, з часом, набувають статусу словотвірних морфем. Не останню роль в цьому процесі відіграє економія мовних ресурсів.

Згідно опрацьованому нами матеріалу, вважаємо доречним зауважити, що останнім часом центром атракції є функціонування запозиченого елемента **Euro-**. За участю зазначеного препозитивного **Euro-**, в словниковому складі англійської мови, з'явився численний глосарій інновацій: *Euro-area, euroblock, Eurocurrency, Euro-economics, Euro-enthusiast, Euro-establishment, eurofan, Eurofighter, Eurofirst, Euro-initiative, Eurokid, euro-manager, euromoney, Euronext, Europanto, Europlug, Euro-referendum, Euroset, euro-summit, Eurotour, Eurotunnel, Eurovision, Euro-zone (eurozone)*. Як свідчать наведені приклади, всі неологізми містять в собі гетерогенний елемент **Euro-** і мають значення «пов'язаний з ЄС». Цей факт є наслідком того, що останнім часом з'явилася багата кількість літератури та різного виду публікацій, які пов'язані з глобальним лідерством Європи у світі. В будь-яких аналітичних схемах, публікаціях ЗМІ постійно простежується інформація стосовно ЄС та його потенціалу. Саме тому, на нашу думку, домінування сфери ЄС та зростання інновацій за участю гетерогенного елемента **Euro-** є сталим фактом останніх років.

Маємо зазначити, що медична сфера також нараховує багату кількість дериваційних елементів, які є як препозитивного так й

постпозитивного характеру. Особливо це стосується дериваційних елементів класичних мов: *anti-*, *-phobe*, *pre-*, *super-* тощо. Інновації, які утворені за участю запозичених елементів також є численними: *andrologist*, *antigerm*, *apitherapy*, *donorcycle*, *germaphobe*, *gossypiboma*, *intensivist*, *liposculpture*, *neuroethics*, *obesogen*, *obesogenic*, *prebiotics*, *prehypertension*, *previvor*, *retrogenesis*, *sarcopenia*, *sonopuncture*, *superinfector*, *supersoap*, *surgicalist*, *surgiholic*, *xenozoonosis*.

Спостерігається випадок використання одночасно двох етимологічно гетерогенних елементів у складі однієї лексичної одиниці: *prehypertension*. Вважаємо, що це явище є зайвим підтвердження економії мовних ресурсів та відбиває розвиток медичної галузі, коли мова йдеться не тільки про фіксування хвороби, але й про її попередження. В сфері медицини спостерігається використання певних запозичених елементів, які не виявляли своєї продуктивності в інших галузях повсякденного життя: *lipo-*, *-oma*, *sarco-*. Це свідчить про «вузьку» семантику зазначених іншомовних елементів та їх відношення до певної галузі.

У зв'язку з поширенням медичних проблем, на перший план постають питання, які пов'язані з психічним станом людей на сучасному етапі. Актуальність цього підтверджується зростанням кількості спеціалістів цієї галузі: психолог, психопатолог, психотерапевт тощо. Темп та проблеми сучасного життя змушують людей постійно звертатися до спеціалістів цієї галузі. На сучасному етапі, модною тенденцією є мати, навіть, особистого або сімейного спеціаліста. Зазначені факти цієї сфери знаходять своє відбиття і у низки інновацій: *bibliotherapy*, *cinematherapy*, *cosmophobia*, *dysrationalia*, *egosurfing*, *hopophobia*, *magicology*, *microboredom*, *micro-expression*, *neuroethics*, *neurolaw*, *neuromarketing*, *neurotheology*, *paraskevidekatriaphobia*, *tridecaphobia*. Численна кількість лексичних одиниць з використанням препозитивного гетерогенного елемента *neuro-*, який має семантичне значення «пов'язаний з нервовою системою», свідчать та підтверджують наше зауваження стосовно психічних проблем суспільства на сучасному етапі.

Збільшення кількості питань, які останнім часом стосуються навколишнього середовища, сприяли зростанню інновацій цієї сфери: *biostitute*, *carborexix*, *eco-driving*, *eco-efficiency*, *ecolonomics*, *eco-porn*, *eco-tech*, *hydrail*, *hypermiler*, *myco-diesel*, *pollutician*, *pyrogeography*, *regreen*, *solastalgia*, *warmist*. Оскільки домінуючою ланкою є екологічні проблеми, найбільшу продуктивність показує препозитивний елемент *eco-*. Однак, стосовно зазначеного елемента, слід зауважити, що

спостерігається розширення семантичного значення *есо-* оскільки, на сучасному етапі, він позначає різні зв'язки з навколишнім середовищем та екологічною політикою. Спостерігається активізація препозитивного елемента *тусо-*, який позначає будь-які процеси або продукти, основою для яких є грибок.

Не поступається кількісним складом лексичних інновацій і біологічна сфера. Питання біології та значна кількість проблем, які пов'язані із зазначеною галуззю, знаходять своє відбиття у численних інноваціях: *biofraud, biometrics, bionomics, biopharming, biopiracy, biotecture, bioterrorist, extremophile, foliologist, global ecophagy, hyper-evolution, megadiversity, mycoremediation, neurosecurity, xenotransplant*. Головним постачальником неологізмів є препозитивний елемент грецького походження *bio-*. Неологізми, які утворені за участю *bio-*, мають значення «будь-яке відношення до життя або біології».

Останнім часом, спостерігається тенденція до здорового способу життя, а зокрема, харчування. Цей факт знаходить своє підтвердження у появі великої кількості спеціалістів-дієтологів, багатій кількості наукових публікацій, програм й навіть телевізійних каналів: *The Healthy Food Guide, Healthy Eating, Healthy Gourmet, В Healthy* тощо. Останнім часом, завдяки появі у словотворі сучасної англійської мови гетерогенних елементів постпозитивного характеру німецького походження *-burger* та *-further*, можна говорити про появу інновацій за участю запозичених елементів. Завдяки зазначеним морфемам, лексикон англійської мови поповнився інноваціями, які позначають продукти харчування: *beefburger, bearburger, buffaloburger, chickenburger, chickfurter, deerburger, fishburger (fish burger), pastrami burger, seaburger*.

Окрім зазначених гетерогенних елементів німецького походження, слід звернути увагу на функціонування морфем інших мов-донорів: італійську (*broccoflower < broccoli and cauliflower, nicotini < nicotine + martini*), французьку (*chickenability < chicken + -ability, cocktailian < cocktail + -ian, flexitarian < flexible + vegetarian, foodoir < food + memoir, groceraunt < grocery + restaurant, liquor-cycle < liquor + cycle*), грецької (*gastronaut < gastro- + -naut nutraceutical < nutritional + pharmaceutical*), латинської (*supertaster < super- + taster*), китайської (*tofurkey < tofu + turkey*).

Як свідчать наведені приклади, газель кулінарії, на сучасному етапі, маркується високою потенцією не тільки в утворенні інновацій, але й появою нових словотвірних морфем. Головним чином, це трапляється завдяки телескопії.

Сучасний стан військових дій та тероризму у світі і події, які пов'язані із цим, й досі залишаються актуальними питаннями сьогодення: терористичні акти у світі, виведення американських військ з території Іраку, десятирічна річниця терактів у США тощо. Враховуючи сучасний стан цих питань, не є дивним той факт, що інновації цієї галузі є частовживаними та актуальними: *a-geographic, bioterrorist, de-conflict, de-proliferate, exfiltration, homicide bombing, hyper-power, Iraqnophobia, jihobbyist, panda-hugger*, і т.д. Військова галузь маркується численною кількістю гетерогенних елементів як препозитивного, так й постпозитивного характеру. Стосовно мов-донорів дериваційних елементів, слід зауважити, що в цій сфері переважають класичні мови.

Окрім зазначених галузей, існує ціла низка сфер використання гетерогенних елементів, які були актуальними й в попередні роки: економіка (*bionomics, Chermany, Chimerica, Chindia, dollarize, ecolonomics, econophysics, endism, microcredit, zombie bank*), кіберпростір (*audioblog, biohacker, defriend, digitalia, hacktivist, microblogging, transliteracy*), повсякденне життя (*audism, blander, commemorabilia, Dianabilia, murderabilia, ostalgia, retrofuturism, retrophilia, snaparazzi*) тощо. Домінування галузей використання етимологічно гетерогенних елементів залежить від певних позамовних чинників, а саме – світових подій, сфер концентрації інноваційних процесів, розвитку одних та спаду інших галузей суспільного життя і т.д.

Список використаних джерел:

1. Азарова Л.Є. Термінологія та її сучасний стан розвитку // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах / Л.Є. Азарова // Зб. наук. праць. – Випуск 2 / Ред. кол.: В.Д. Каліущенко (відп. ред.) та ін. – Донецьк: ДонДУ, 1999. – С. 163-168.
2. Амосова Н.Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка / Н.Н. Амосова // Предисл. О.И. Бродович. Изд. 2-е, доп. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 224 с.
3. Андрусяк І.В. Людина й суспільство : фрагмент концептуального аналізу англійських неологізмів кінця ХХ століття / І.В. Андрусяк // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць. – Ужгород : «Мистецька лінія», 2001. – С. 9–22.
4. Балюта Є.Г. Проблеми охорони довілля й інноваційні процеси в словниковому складі англійської мови: монографія / Є.Г. Балюта. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2010. – 200 с.
5. Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке / Бортничук Е.Н., Василенко И.В., Пастушенко Л.П. / Под редакцией Ю.А. Жлуктенко, д-ра филол. наук, проф. – К. : Изд-во при Киевском госуд. ун-те, 1988. – 262 с.